

Input // output

Geleidelijke onderhandelingen

In economische standaardmodellen wordt ervan uitgegaan dat vakbondsleden massaal stoppen met werken als onderhandelingen met werkgevers mislukken. In werkelijkheid is dit niet het geval. Dobbelaere en Luttens presenteren daarom een alternatief model, waarin de vakbonden in een geleidelijk proces onderhandelen. Wanneer de onderhandelingen mislukken, stoppen niet alle maar alleen de marginale werknemers, waarna de onderhandeling opnieuw begint. De auteurs onderzochten hoe efficiënt deze geleidelijke onderhandeling in theorie ten opzichte van een alles-of-niets-onderhandeling is wanneer de werkgever al dan niet zijn werknemer meteen kan vervangen. In beide situaties blijken evenwichtslonen niet per se te verschillen van die volgens het standaardmodel. In de situatie waarin de werkgever de werknemer niet kon vervangen, gaat dit echter alleen op wanneer de onderhandelingen beginnen voordat de productie plaatsvindt.

delijke onderhandeling in theorie ten opzichte van een alles-of-niets-onderhandeling is wanneer de werkgever al dan niet zijn werknemer meteen kan vervangen. In beide situaties blijken evenwichtslonen niet per se te verschillen van die volgens het standaardmodel. In de situatie waarin de werkgever de werknemer niet kon vervangen, gaat dit echter alleen op wanneer de onderhandelingen beginnen voordat de productie plaatsvindt.

Dobbelaere, S. en R.I. Luttens (2016) *Gradual collective wage bargaining*. Tinbergen Institute Discussion Paper, 004.

Overmoed

De efficiënte-markthypothese gaat ervan uit dat de prijs van effecten op zijn minst alle publieke informatie reflecteert. Dit suggereert dat je, zonder private informatie, de markt niet kunt verslaan en je maar beter de markt kunt volgen. Bestaand empirisch onderzoek toont echter aan dat er veel voorspelbaarheid in de effectenmarkt zit, wat zou betekenen dat investeerders niet alle beschikbare informatie gebruiken. Daniel en Hirshleifer onderzochten de literatuur over hoe de zelfoverschatting van investeerders deze inefficiëntie verklaart. Bestaande literatuur in de psychologie en de effectenmarkt bevestigt dat investeerders zich irrationeel veel laten leiden door hun eigen perspectieven, in plaats van door de publieke informatie. Dit zou verklaren waarom investeerders met dezelfde informatie het oneens zijn met elkaar. Daniel en Hirshleifer pleiten daarom om de component zelfoverschatting toe te voegen aan de huidige modellen, wat een belangrijke stap is richting financiële gedragseconomie.

Daniel, K. en D. Hirshleifer (2016) *Overconfident investors, predictable returns, and excessive trading*. NBER Working Paper, 21945

Huurtoeslag

De Boer berekende de arbeidsaanbodeffecten van drie budgetneutrale huurtoeslagvarianten. In de eerste variant krijgt men in plaats van een huurtoeslag, een verlaging van het tarief in de eerste belastingstap. Hierin groeit de arbeidsparticipatie met 0,6 procent. In de tweede variant wordt de huurtoeslag voor de laagste inkomens verlaagd. Dit leidt tot een groei van arbeidsparticipatie met 0,2 procent. Ten slotte krijgt men in de derde variant een vast bedrag in plaats van een huurtoeslag. Dit heeft een positief netto-effect van 0,5 procent. De resultaten zijn berekend op basis van cijfers uit het Centraal Economisch Plan 2015.

Boer, H. de (2016) *Arbidsaanbodeffecten van een aantal huurtoeslagen*. CPB Notitie, 4 juni.

Morele consequenties

Het nastreven van succes kan morele consequenties hebben. Neem bijvoorbeeld het Manhattan Project waarin wetenschappers konden uitblinken in natuurkunde, maar daarmee wel de atoombom ontwikkelden. In een experimentele setting onderzochten Falk en Szech hoe studenten omgingen met een soortgelijk dilemma. Ze kregen een test, geframed als een vragenlijst of als een IQ-test. Bij een herkenbare IQ-test is er volgens de auteurs een grotere prikkel om hoger te scoren, omdat IQ-scores een belangrijke determinant zijn voor succes. Naast de test kregen de studenten een video van een muis te zien. De morele consequentie in het experiment was dat voor elke juist beantwoorde vraag, zowel bij de vragenlijst als de IQ-test, de kans op het vergassen van een muis steeg. De studenten bleken significant beter te presteren bij een IQ-test. Dit suggereert dat mensen zich in hun streven naar succes beperkt laten tegenhouden door gevolgen voor derden.

Falk, A. en N. Szech (2016) *Pleasure of skill and moral conduct*. CESifo Working Paper, 5732.

Integratie

Het merendeel van de Rotterdammers, 52 procent, vindt dat buitenlanders goed zijn geïntegreerd in hun eigen stad. Dit is een stijging van 9 procentpunt sinds de laatste meting in 2012, waarmee Rotterdam een van de grootste stijgers is onder de Europese steden.

52

procent van de Rotterdammers

Rotterdam scoort net iets hoger scoort dan Amsterdam en Brussel met respectievelijk 49 en 48 procent. De meting betreft 2015.

Europese Commissie (2016) *Quality of life in European cities 2015*. Flash Eurobarometer, 419.

Economische integratie

Een belangrijke indicator om economische integratie van de eurozone te meten, is de mate van prijsverschillen tussen de lidstaten. Hoeberichts en Stokman vergeleken hoe deze zich ontwikkelden in de eurozone ten opzichte van de VS in de periode 1960–2014. Uit de analyse blijkt dat de prijsconvergentie in 2007 hetzelfde niveau als in de VS bereikte. Na korte verdere convergentie zijn de prijsverschillen echter weer groter geworden, terwijl de langetermijnontwikkelingen in de VS redelijk stabiel bleven. Volgens de auteurs duidt dit op een nog incomplete economische integratie van de eurozone.

Hoeberichts, M. en A. Stokman (2016) *Price level convergence within the euro area: how Europe caught up with the US and lost terrain again*. DNB Working Paper, 497.

Stageplekken

Een stageplek helpt studenten integreren op de arbeidsmarkt. Jansen *et al.* onderzochten met Duitse gegevens voor 2004–2015 in welke mate specialisatie in het stageprogramma de vraag en het aanbod van stageplekken beïnvloedt. Een specialistische opleiding zou studenten een hogere stagevergoeding verschaffen omdat ze directer inzetbaar zijn in een bedrijf. Een meer algemene opleiding daarentegen zou kansen op een stage weer kunnen vergroten, omdat de opgedane kennis breder inzetbaar is. Hieruit blijkt dat meer specialisatie niet alleen leidt tot een hoger aanbod door het bedrijf maar ook tot een grotere vraag van studenten naar stageplekken. Voor een student betekent dit dat het effect van een hoger loon zwaarder weegt dan de kansen op de arbeidsmarkt.

Jansen, A., A. de Grip en B. Kriechel (2016) *The effect of choice options in training curricula on the supply and demand for apprenticeships*. IZA Discussion Paper, 9697.

Antibiotica

Per dag gebruiken 10,8 op 1000 Nederlanders antibiotica. Daarmee gebruiken Nederlanders binnen Europa het minste antibiotica. Grieken gebruiken er het meeste antibiotica. Per dag gebruiken 32,2 op de 1000 Grieken antibiotica. In Duitsland ge-

Geboorteplaats

Wat is de link tussen geboorteplaats en loon? Bosquet en Overman beantwoorden deze vraag met behulp van Engelse panelgegevens uit de periode 1991–2009. Hiermee schatten ze de gevoeligheid van lonen op de grootte van de geboorteplaats op 4,6 procent. Volgens de auteurs is dit deels te verklaren doordat werken in grotere steden, door het agglomeratie-effect, vaak leidt tot hogere lonen, aangezien een groot deel van de mensen dikwijls in of bij zijn geboorteplaats blijft wonen.

Bosquet, C. en H.G. Overman (2016) *Why does birthplace matter so much? Sorting, learning and geography?* CEPR Discussion Paper, 11085.

Kapitaalstromen

Reinhart *et al.* brengen in kaart hoe de mondiale kapitaalstromen zich over de afgelopen twee eeuwen ontwikkelden. Ontbrekende data uit de negentiende eeuw vulden de auteurs op met een schatting op basis van obligatie-uitgiftes. Uit de analyse blijkt dat de kapitaalstromen sterk groeiden vanaf 1999 en hun hoogtepunt bereikten in 2011. Daarmee was de periode 1999–2011 een van de langst durende groei-perioden sinds 1815, het eerste meetpunt. Hiermee plaatsen Reinhart *et al.* abrupte groeidaling na 2011 in historisch perspectief en rechtvaardigen ze de bijgestelde groeiramingen voor 2015 van vier naar twee procent van het IMF.

Reinhart, C.M., V. Reinhart en C. Trebesch (2016) *Global cycles: capital flows, commodities, and sovereign defaults, 1815–2015*. NBER Working Paper, w21958.

Masteropleiding

In hoeverre verschillen leraren met en zonder masteropleiding van elkaar op de basisschool, middelbare school en het middelbare beroepsonderwijs? Heyma *et al.* onderzochten dit voor een hbo-cohort in 2013–2014 op basis van vragenlijsten en focusgesprekken. Hieruit blijkt dat leraren met een masteropleiding een meer onderzoekende houding hebben dan leraren zonder masteropleiding. De auteurs vonden geen significante effecten op de kwaliteit van onderwijs en de tevredenheid van studenten. De auteurs voegen hier wel aan toe dat de leraren nog bezig waren met een masteropleiding en effecten hiervan mogelijk pas na de afronding naar voren komen.

Heyma, A., E. van den Berg, M. Snoek *et al.* (2016) *Effecten van een masteropleiding op leraren en hun omgeving*. SEO Rapport, 82.

Altruïsme en winst

Voor een arts is er een wisselwerking tussen het welzijn van een patiënt en zijn eigen winst. Een arts kan immers de informatievoorsprong over wat een patiënt nodig heeft misbruiken om de patiënt te exploiteren. Zo kan hij na een prijsstijging bijvoorbeeld besluiten de patiënt vaker te behandelen (winst) of minder te behandelen om patiënten kosten te besparen (patiëntwelzijn). Chen en Lakdawalla onderzochten welke van deze twee overwegingen de boventoon voert bij artsen in de VS, bij wie tussen 1993 en 2002 de prijs per behandeling steeg. Artsen blijken bij een prijsstijging patiënten met een lager inkomen minder te behandelen. In deze situatie zou de winst uit altruïstisch handelen het grootst zijn.

Chen, A. en D.N. Lakdawalla (2016) *Saving lives or saving money? Understanding the dual nature of physician preferences*. NBER Working Paper, 21930.

bruiken 1,5 keer meer mensen antibiotica, in België en Frankrijk 2,5 keer meer.

CBS (2016) *Binnen Europa in Nederland minste antibiotica voorgeschreven*. CBS Persbericht, 9 februari.

10,8

dagelijkse doseringen per 1000 inwoners